

РЕЗУЛЬТАТИ
ОНЛАЙН-ОПИТУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені А.С. МАКАРЕНКА
ЩОДО ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ

Анонімне анкетування щодо дотримання принципів академічної доброчесності серед здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка було проведене згідно з календарем моніторингових заходів на 2024-2025 навчальний рік з 7 по 21 квітня 2025 року. Запропонована анкета містила 17 запитань (15 «закритої» та 2 «відкритої» форми). Опитування здійснювалось дистанційно, з використанням Google Forms.

Аналіз результатів анкетування, у якому взяли участь 218 респондентів, дозволив з'ясувати, що 99,2% опитаних здобувачів вищої освіти знайомі з поняттям «академічна доброчесність»; 99,2% розуміють значення терміну «плагіат» та усвідомлюють можливі ризики, пов'язані з його практичним використанням.

Використовуючи множинний вибір, було з'ясовано, що з-поміж найбільш відомих проявів академічної недоброчесності студенти знайомі з такими поняттями, як:

- академічний плагіат (92,2%);
- хабарництво (72,7%);
- фальсифікація (60,9%);
- необ'єктивне оцінювання (54,7%);
- фабрикація (53,1%);
- самоплагіат (47,7%).

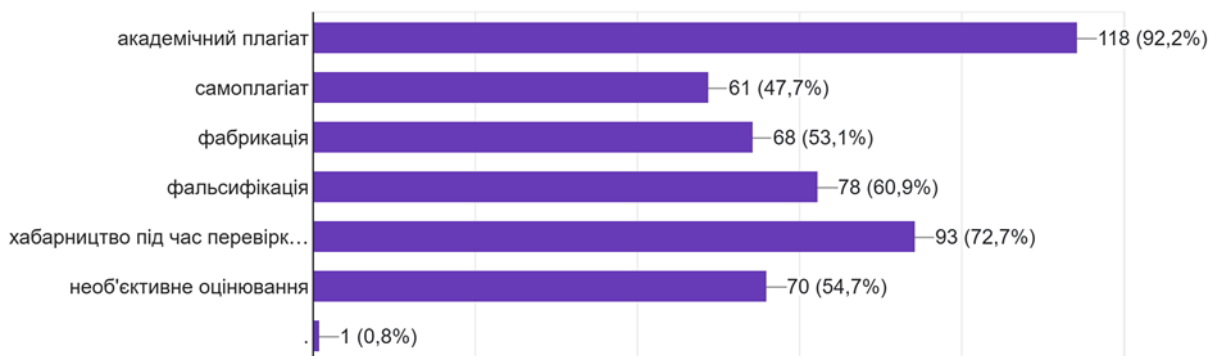

Рис. 1. Розподіл відповідей щодо проявів академічної недоброчесності.

Переважна більшість опитаних (90,6%) ознайомлена з тим фактом, що в університеті використовують програмні продукти для виявлення плагіату в студентських роботах. На думку здобувачів вищої освіти, до такої перевірки слід залучати:

- наукові статті (63,3%);
- кваліфікаційні роботи (53,9%, вперше з'явилося у відповідях);
- конкурсні роботи (49,2%);
- підручники (33,6%);
- посібники (30,5%);
- монографії (28,9%);
- усе перераховане (29,7%).

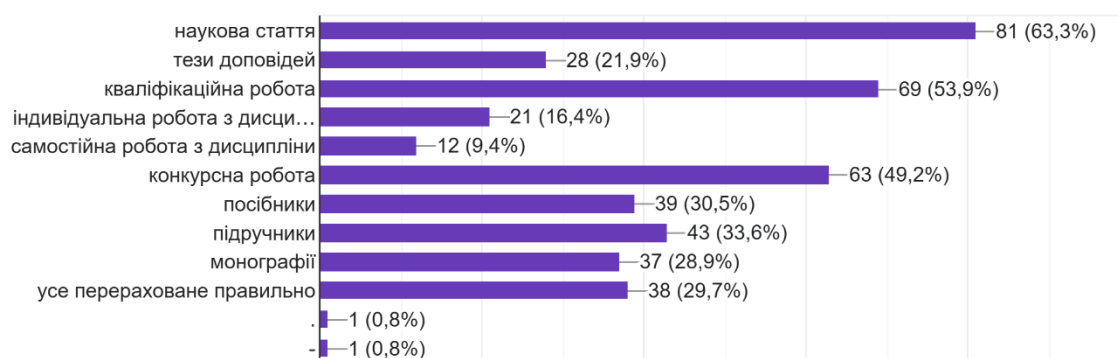

Рис. 2. Розподіл відповідей щодо видів студентських робіт, які в обов'язковому порядку мають проходити перевірку на плагіат.

При цьому 97,7% опитуваних знають про заходи, які вживаються при виявленні академічного плагіату. Так опитані здобувачі освіти зазначили, що при виявленні плагіату у студентських наукових роботах, можливі наступні наслідки:

- виконання роботи не зараховується (71,9%);
- здійснюється вибіркова повторна перевірка на плагіат (51,6%);
- проводяться роз'яснювальні бесіди (43%);
- робота студента не допускається до захисту (37,5%);
- пропонується часткове доопрацювання роботи (36,7%, вперше з'явилося у відповідях);
- негативний вплив на підсумкову оцінку (33,6%), тощо.

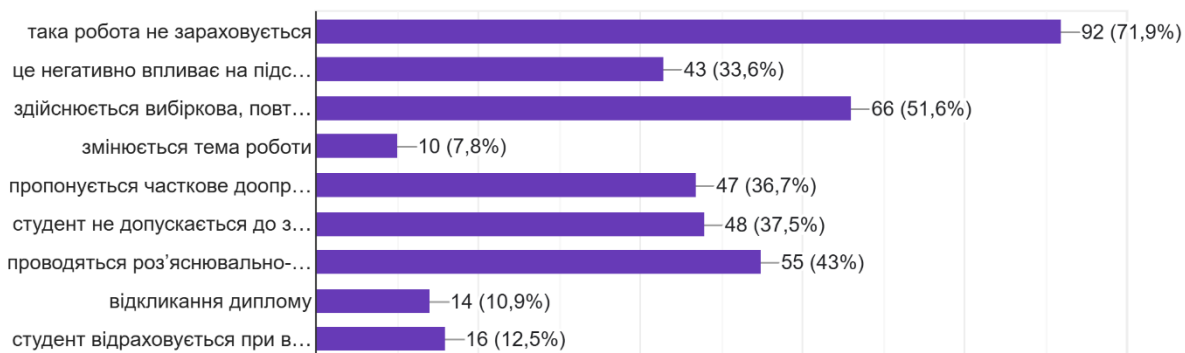

Рис. 3. Розподіл відповідей щодо наслідків виявлення плагіату у студентських наукових роботах.

Переважає більшість здобувачів вищої освіти (92,2%) ознайомлені з правилами проведення цитувань. Можемо припустити, що інша частина студентів навчається на I та II курсах (ОР бакалавр) і не мали досвіду підготовки наукових робіт.

Аналіз відповідей респондентів на запитання: «Чи доводилося Вам протягом усього періоду навчання в університеті вдаватися до проявів академічної недоброчесності?», дозволив з'ясувати, що:

- матеріалами з Інтернет-мережі використовували 41,4% опитаних;
- за підказками до одногрупників звертались 13,3% студентів, що на 7% менше, ніж у попередньому році;
- 11,7% користувались шпаргалками;
- вдавались до списування 8,6% респондентів.

При цьому 50,8% респондентів не вдавались до проявів академічної недоброчесності взагалі.

Варто зазначити, що перевірку наукових робіт різного типу на плагіат здійснюють 90,6% здобувачів вищої освіти (постійно чи іноді); інші респонденти (9,4%) ніколи подібної перевірки не проводили.

При цьому процес написання наукової роботи для більшості опитаних (72,7%) складається з опрацювання всіх доступних матеріалів, їх аналізу та цитування відповідно до вимог. В окремих випадках опрацьовуються лише доступні матеріали (21,9% респондентів). 2,8% опитаних здобувачів освіти зізналися, що частково або повністю подають чужі тексти як власні без зазначення авторства; також спостерігаються поодинокі випадки перефразування чужого тексту, використання чужого тексту дослівно, але з посиланням на інше джерело та здійснення перекладу тексту з іноземної мови на українську без зазначення джерела.

Переважає більшість респондентів (91,4%) відмітили, що знайомі з

нормативними документами, які регламентують упровадження академічної доброчесності в університеті, та підписували Декларацію академічної доброчесності студента СумДПУ імені А.С. Макаренка (89,8%).

Майже всі опитані респонденти (85,9%) зазначили, що були учасниками різноманітних заходів (семінарів, тренінгів тощо) щодо процедури дотримання принципів академічної доброчесності в університеті.

Запитання відкритої форми передбачали моніторинг студентського бачення й усвідомлення основних наслідків порушення академічної доброчесності. Так, серед наслідків порушення принципів академічної доброчесності, опитані респонденти виокремили наступні:

- наслідки, пов'язані з оцінюванням наукової роботи, у тому числі доопрацювання роботи, її незарахування або недопуск здобувача до захисту (на це вказало 32,8% респондентів);

- відрахування з навчального закладу (19,5%);

- наслідки, пов'язані з моральними нормами, у тому числі для самого студента, у тому числі: втрата авторитету серед одногрупників та викладачів, втрата довіри до студента, втрата репутації та довіри в академічному середовищі (12,5%);

- втрата стипендії та відповідних нарахованих пільг (9,4%, вперше з'явилося у відповідях);

- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми (8,6%);

- дисциплінарні стягнення (9,4%);

- відмова в присудженні або анулювання академічного ступеня або кваліфікації (7,8%).

Здобувачами вищої освіти були внесені пропозиції щодо підвищення рівня академічної доброчесності в Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка:

- оскільки опитування респондентів проводилося в рамках університетської Декади популяризації принципів академічної доброчесності, то одним з основним побажанням опитаних було збільшення кількості тренінгів та вебінарів на дану тему, а також онлайн курсів, консультацій, конференцій, семінарів, введення предмету «Академічна доброчесність» для студентів;

- використання сучасних антиплагіатних систем;

- створення стимулюючого середовища, де цінується інтелектуальна чесність;

- створення ефективної системи контролю та реагування на порушення етичних та доброчесних норм, включаючи належне розглядання скарг та повідомлень про можливі порушення та центрів підтримки, де студенти

можуть отримати поради та роз'яснення щодо академічної доброчесності;

- створення та впровадження чіткої політики системи «штрафів» за виявлення академічної недоброчесності;
- підвищення рівня обізнаності викладачів з теми академічної доброчесності для з метою відповідного якісного навчання студентів;
- забезпечення належної підготовки викладачів та студентів щодо етики академічних відносин.

Отже, аналіз результатів моніторингу свідчить про належний рівень дотримання принципів академічної доброчесності здобувачами вищої освіти Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка.

Для популяризації принципів академічної доброчесності пропонуємо:

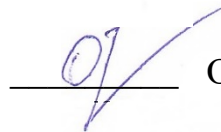
1. На локальному рівні урізноманітнити заходи, спрямовані на формування сталого розуміння необхідності дотримання принципів наукової етики та академічної доброчесності в ході виконання навчальних завдань та написання наукових робіт.
2. Кураторам академічних груп, керівникам студентських наукових робіт продовжувати впроваджувати принципи академічної доброчесності в освітній процес.
3. Розширити список обов'язкових наукових робіт для перевірки на плагіат.
4. Систематично наповнювати сайт Наукової бібліотеки СумДПУ імені А.С. Макаренка актуальними публікаціями.

Фахівець Центру забезпечення
якості вищої освіти

Начальник Центру забезпечення
якості вищої освіти

Тетяна Захарченко

Оксана Одінцова